

Torró Vilmos

Alig több mint tíz éve foglalkozik kisgrafikával — elsősorban ex libris-szel —, de nevét máris „jegyzik” a könyvbarátok és a gyűjtők körében. Életében karöltve jár a szokványos és a rendhagyó: 1935. március 5-én született Kovásznán; gyermekéveire a második világháború borzalmi nyomtáka rá bélyegüket. Tanult és leérettségizett, de az érettségi után nem a továbbtanulást választotta, alkalmas íróasztal után sem nézett, hanem szakmunkásnak állt. Először a géplakatos, majd a villanyszerelő mesterséget tanulta ki, és négy évig e szakmákban dolgozott. Eközben tanulta meg becsülni a munkát; a teremtő munka öröme és verejtéke edzette férfivá. Amikor szakmát váltott, és kirakatrendezéssel kezdett foglalkozni, erre nem a kétkézi munkától való menekülés szándéka készítette, hanem a vágy művészi hajlamainak, esztétikai igényeinek a kiélésére, a szűkebb környezet adta lehetőségeken belül. Kirakatrendezőként került közelebbi kapcsolatba a rajzzal, a fokozottabb rajzi követelmények pedig a sokszorosító grafika iránt keltették fel érdeklődését. Így tanulta meg a linó-, a fa- és a rézmetszés technikáját, s ezekhez az eljárásokhoz maga készíti a szerszámokat is.

Ex libris iránti érdeklődését *Elekes Vencel* gyergyószentmiklósi gyűjtő (és múzeumalapító) keltette fel, aki ezzel újabb lelkes és tehetséges alkotót hódított meg az egyre gyérülő utánpótlású kisgrafikának. Torró Vilmos csakhamar szereplőjévé vált az exlibris-kiállításoknak, és kisgrafikáira mind gyakrabban akadt megrendelő is.

Figyelemre méltó immár csaknem százötvenre rúgó kisgrafikai metszetsorozatának kompozíciós rendje. Az erős központi mag — alak, tájrészlet stb. — uralgó szerepe hangsúlyozottan kiemeli a mondanivalót, de a háttérrel is megmunkálja és nemcsak a „horror vacui”, az ürességtől való félelem miatt, hanem azért is, hogy a lényegi mondanivalót hangsúlyozza, magyarázza, érzelmileg vagy értelmileg aláfesse. A térkitöltésben a melléktéma technikaiflag is elkülönül, anélkül azonban, hogy a kompozíció egysége megbomlana; a vonalak vékonyabbak és finomabbak, a foltok fekete-fehér lüktetése lehalkul, és a folt, illetve a vonal szimbiózisa szintén csak jelzészzerű. Átlós megoldású kompozíciói ritkábbak ugyan, mint a központi magvúak, pedig frissebb, szokatlanabb esztétikai élményt

kínálnak; jól látható ez például az „In memoriam Bartók Béla” című lapon, ahol ráadásul még a háttérrel is (a szarvassá változott fiúk) bravúros technikával komponálta meg.

Ami Torró kisgrafikáinak technikai részét, metszőtechnikájának sajátosságait illeti, itt nem találkozunk forradalmi újításokkal, de az évszázadokon át kikísérletezett megoldásokat jól alkalmazza, és variálásukkal egyéni szint is el tud érni. A formát legtöbbször határozott kontúrokkal zárja le, de az is előfordul, hogy a fekete és a fehér ütköztetésével körvonalaz. A sűrűn vont párhuzamosok vagy vonalhálók bő teret kapnak, elsősorban alakábrázolásaiban, pedig erre a foltokkal való játék könnyebb megoldást kínál. A fény érzékeltetésére sajátos eszközei vannak: kár, hogy ritkán alkalmazza őket. A torrói metszőtechnika legfőbb jellegzetességét a plaszticitásra való, csaknem mindig sikeres törekvés adja.

Kisgrafikáinak témaköre meglehetősen változatos: arcképes kompozíciók, alakábrázolások, tájrészletek, zsánerképek egyaránt megtalálhatók benne. Legközelebb az arcképes emlék-exlibrisek témaköre áll hozzá. Nemcsak azért, mert tudja, hogy a nemzettudat legfontosabb köztárgya a nyelv mellett a közös történelmi és kulturális múlt, hanem azért is, mert az arckép egyfajta szellemi rokonságot is tükröz: azonosulást vagy legalábbis rokonszenvet. Arcképes ex librisei között történelmi nagyjaink (*Gábor Aron, Dózsa György* stb.) ábrázolását éppen úgy megtaláljuk, mint a magyar irodalom (*Vörösmarty Mihály, Eötvös József* stb.) vagy a magyar zene (*Bartók Béla, Goldmark Károly* stb.) jeleseinak portré-exlibriseit. Erdélyi ízeket kínálnak a szűkebb haza hegyi patakjait, tempolomerődjeit, székelykapuit ábrázoló kisgrafikái. A születés és a halál, a munka és a tánc egyformán megmozgatják a képzeletét, egyben jól példázzák azt is, hogy a technikai témák sem idegenek a művészettől. Torró azonban nemcsak a magyar értékeket látja meg, hanem kitekint az egész világra: erre mutatnak *Albert Schweitzer* és *Louis Pasteur* emlékére készített lapjai. Néha kirándulást tesz a mitológia berkeibe is, de a gyermekek világa sem idegen tőle. Egyre felfelé emelkedő pályája megérdemli mindannyiunk figyelmét.

Galambos Ferenc